

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om**Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om den inre marknaden för el (omarbetning)***[COM(2016) 861 final – 2016-379-COD],***Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om riskberedskap inom elsektorn och om upphävande av direktiv 2005/89/EG***[COM(2016) 862 final – 2016-377-COD],***Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om inrättande av Europeiska unionens byrå för samarbete mellan energitillsynsmyndigheter (omarbetning)***[COM(2016) 863 final – 2016-378-COD] och***Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om gemensamma regler för den inre marknaden för el (omarbetning)***[COM(2016) 864 final – 2016-380-COD]**(2017/C 288/13)*Föredragande: **Alfred GAJDOSIK**

Remiss	Europaparlamentet, 16.1.2017 Europeiska unionens råd, 19.1.2017
Rättslig grund	Artikel 194.2 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt
Ansvarig facksektion	Facksektionen för transporter, energi, infrastruktur och informationsområdet
Antagande av facksektionen	16.5.2017
Antagande vid plenarsessionen	31.5.2017
Plenarsession nr	526
Resultat av omröstningen (för/emot/nedlagda röster)	185/2/2

1. Slutsatser och rekommendationer

1.1 EESK välkomnar kommissionens förslag om en ny marknadsutformning, en förordning om riskberedskap och den nya organisationen av samarbetet mellan energitillsynsmyndigheter. Det utgör ytterligare ett steg från nationellt reglerade marknader mot en marknadsbaserad strategi för el inom EU som säkerställer försörjningstrygghet till lägsta möjliga kostnad, vilket tillmötesgår alla europeiska elkonsumenters, bl.a. industrins, handelns och bostadssektorns, huvudintressen. Detta mål kommer dock endast att kunna uppnås genom en övergång till en ökad elektrifiering av ekonomin, som är det mest effektiva och flexibla sättet att förverkliga det.

1.2 I enlighet med tidigare yttranden framhåller kommittén att välfungerande elmarknader är en förutsättning för att målen för energiunionen ska kunna uppfyllas⁽¹⁾. EESK instämmer i kommissionens åsikt att väsentliga förändringar av marknadsutformning krävs för att marknaden ska fungera väl, särskilt med tanke på den ökande användningen av el från intermittenta förnybara energikällor⁽²⁾. Integration av förnybar energi på den befintliga marknaden kommer inte att hjälpa.

⁽¹⁾ EUT C 383, 17.11.2015, s. 84, EUT C 264, 20.7.2016, s. 117.

⁽²⁾ Se även yttrandet TEN/626 "Tillståndet i energiunionen 2016" (se sidan 100 i detta nummer av EUT).

Det behövs en ny marknad. Kommittén anser att den övergripande utformningen av paketet för marknadens utformning motsvarar behovet av dessa förändringar, och banar väg för en kostnadseffektiv och finansiellt hållbar energiomställning.

1.3 EESK ser positivt på den övergripande strategin i paketet för marknadens utformning, särskilt målen om att sätta konsumenterna i centrum för energimarknaden, tryggare elförsörjning och stärkt regionalt samarbete. Anpassning av marknadsreglerna respektive regelverket är viktiga steg mot en stabil försörjning av ren energi till alla europeiska konsumenter till lägsta möjliga pris. Det finns dock fortfarande utrymme för ytterligare förbättringar på vissa områden. Framförallt krävs mer specifika regler ⁽³⁾.

1.4 Utfasning av fossila bränslen är ett av energiunionens strategiska mål och därför bör man stödja strävan att främja investeringar för att minska koldioxidutsläppen på elmarknaden. Det bästa sättet att åstadkomma detta är emellertid genom jämlika och rättvisa marknadsvillkor som är fördelaktiga både för konsumenterna och för övergången till en grön ekonomi. En fullständig internalisering av den konventionella elproduktionens externa kostnader, inbegripet skador som beror på klimatförändringarna och skador på människors hälsa, är av avgörande betydelse för att man ska kunna minska koldioxidutsläppen på ett effektivt och ändamålsenligt sätt. Lämplig beskattning är det bästa sättet att styra investeringarna mot grön el.

1.5 EESK ställer sig helhjärtat bakom att man slår fast att alla konsumenter, inbegripet industrin, handeln och de privata hushållen, har rätt att själva producera, lagra och handla med energi, och att lokala energisamhällen har rätt att stödja, utveckla eller hyra lokala nätverk. Mer detaljerade regler krävs emellertid för att göra det möjligt att hävda dessa rättigheter och undanröja befintliga hinder (tillträde till näten, illojala och olämpliga nätavgifter, rättsliga och administrativa hinder osv.).

1.6 Dessutom måste målet vara att de europeiska konsumenterna ska få möjlighet att delta fullt ut på hela elmarknaden och därmed även i handel med och leverans av el. I kommissionens förslag saknas närmare bestämmelser för att skapa de nödvändiga förutsättningarna för detta. Man måste utveckla decentraliserade handelsplatser och handelsstrukturer som skapar möjligheter för direkt handel även med små energienheter. Decentralisering av elförsörjning och handel är en förutsättning för fullständig integrering av konsumenterna på marknaden, men decentralisering är inte samma sak som fragmentering av den europeiska elmarknaden.

1.7 Även om kommissionen med rätta griper sig an målet att stärka de kortfristiga marknaderna, kommer detta inte att vara tillräckligt på lång sikt för att investeringar i el från förnybara energikällor ska grunda sig på marknadsmekanismer. För att det ska fungera måste det även vara möjligt att handla med el från förnybara energikällor genom forward- och futurekontrakt (terminskontrakt) på decentraliserade marknader, vilket endast kommer att vara möjligt om flexibilitetsalternativ används i handeln med balanseringsprodukter.

1.8 Eftersom problemet i många europeiska länder i dag inte är bristen på utan överskottet av produktionskapacitet, bör kapacitetsmekanismer för konventionell elproduktion endast användas som en kortsiktig lösning om balanseringsprodukter inte kan tillhandahålla den nödvändiga försörjningstryggheten med beaktande av investeringsstabiliteten för alla marknadsaktörer.

1.9 EESK erinrar om att frågan om energifattigdom måste tas i beaktande i framtida politik som rör övergången till ett koldioxidsnålt samhälle. Prosumenter kan vara ett sätt att komma till rätta med detta problem under förutsättning att sårbara konsumenter får tillgång till erforderligt kapital via offentliga lån eller hjälp från kommuner, regioner eller andra enheter, t.ex. icke-statliga organisationer.

1.10 Med tanke på att elproduktion från förnybara energikällor och kraftvärme i kraftvärmeanläggningar ofta är småskalig, blir det allt viktigare att distributionsnäten är välfungerande, moderna och smarta. Nationell lagstiftning måste tillåta och uppmuntra nätoperatörer att göra nödvändiga investeringar. Det är också nödvändigt med investeringar för att förbättra sammanlänkningsnätet av nationella elnät. Båda dessa faktorer kommer att bidra till att trygga energiförsörjningen och att skapa nya arbetstillfällen i Europa.

⁽³⁾ Se även yttrandet TEN/624 "Paketet om ren energi för alla" (ännu inte offentliggjort i EUT).

1.11 EESK framhåller att målet om att säkerställa en hög nivå av trygghet i elförsörjningen på en marknad där konsumenterna har en central roll förutsätter en omfattande användning av IKT (informations- och kommunikationsteknik), nya planeringsmetoder och nya verktyg för att utnyttja det elektriska systemet, vilka tillsammans gör det möjligt att i realtid identifiera konsumenternas och nätens behov, vilket kräver stora investeringar i forskning, utveckling och innovation (se punkt 3.13).

1.12 Vad gäller flexibilitet, elektromobilitet, lagring och andra balanseringsalternativ stöder EESK kommissionens ståndpunkt att ge oberoende marknadsaktörer företräde när det gäller att utveckla dessa viktiga marknader innan nätoperatörerna får gå in som förvaltare eller operatörer för de olika anläggningarna.

2. Innehållet i kommissionens meddelande

2.1 I det föreslagna paketet påpekar kommissionen att en genomgripande reform av elmarknaden krävs för att energiunionens mål ska kunna uppnås. Integration av förnybar energi på den befintliga marknaden kommer inte att hjälpa. Det behövs en ny marknad.

2.2 Europeiska kommissionen centrerar sin nya marknadspolitik kring följande två principer:

- Nya marknadsregler måste tas fram som återspeglar den förnybara energins viktigaste särdrag – decentralisering och flexibilitet – och bidrar till både stärkt försörjningstrygghet och kostnadseffektivitet.
- Konsumenterna bör stå i centrum för den nya energimarknaden.

2.3 Kommissionens förslag är också inriktat på frågan om hur man ska stärka försörjningstryggheten genom en strategi för riskberedskap.

2.4 En fjärde aspekt är en reform av myndigheternas tillsyn som ska omdefiniera rollen och befogenheterna för Byrån för samarbete mellan energitillsynsmyndigheter.

Som sektorsspecifikt yttrande kommer detta yttrande främst att utvärdera rättsakterna utifrån hur de uppfyller de principer som anges i punkt 2.2. EESK anser att eftersom denna fråga huvudsakligen avgörs i dokumenten om den inre marknaden för el (COM(2016) 861 final och COM(2016) 864 final) inriktas detta yttrande i synnerhet på dessa två dokument.

3. Allmänna kommentarer om marknadens utformning

3.1 För en utfasning av fossila bränslen i hela energisystemet, inklusive uppvärmnings- och transportsektorerna, krävs att förnybar energi får motsvarande hög andel i elproduktionen. Mot denna bakgrund är kommissionens inställning i grund och botten riktig: den europeiska elmarknaden måste utvecklas så att den blir kompatibel med förnybar energi. EESK välkomnar denna tydliga inställning som ett viktigt steg för att fullborda en europeisk elmarknad som bidrar till att undanröja befintliga hinder, bland annat fysiska begränsningar som beror på avsaknad av sammanlänknings- och lagstiftnings- och skattemässiga skillnader mellan medlemsstaterna.

3.2 En viktig inledande betraktelse är att intermittent förnybar energi till sin natur är decentraliserad, vilket kan sammanfattas på följande sätt:

- Anläggningar för vindkraft på land och solenergi är i genomsnitt betydligt mindre än konventionella produktionsenheter.
- Energi från vindkraft på land och solstrålning finns tillgänglig praktiskt taget överallt.
- Sådan energi kan (med rätt marknadsincitament) planeras på ett sätt som är anpassat till förbrukningen, eftersom det även om man inte har kontroll över de förnybara källorna är möjligt att förutse deras tillgänglighet med stor precision.

Dessa egenskaper delas ofta av andra tekniker som kraftvärme i kraftvärmeanläggningar, som kommer att spela en viktig roll som flexibilerings- och balanseringsalternativ på framtidens energimarknader tack vare sin höga verkningsgrad.

3.3 Å ena sidan ger dessa särdrag upphov till särskilda fördelar som Europeiska kommissionen i viss utsträckning nämner i sina förslag till en ny marknadsutformning. Å andra sidan skulle kommissionens förslag kunna vara mer enhetligt och kortfattat när det handlar om att anpassa marknadsreglerna till dessa fördelar. I detta sammanhang vill EESK fästa uppmärksamheten vid sitt yttrande "Översyn av direktivet om förnybar energi" (TEN/622)⁽⁴⁾. Att förnybar energi och annan decentraliserad teknik bidrar till avsevärt ökad marknadslikviditet har särskild betydelse för utformningen av marknaden.

3.4 Den nya energimarknaden kommer, såsom kommissionen med rätta har understrukit, att kännetecknas av många fler produktionsenheter jämfört med den konventionella produktionsstrukturen med mycket få kraftverk. Detta kommer följaktligen att leda till en väsentligt ökad bredd i utbudet av aktörer som är involverade i elproduktionen. Att göra konsumenterna till mer aktiva deltagare är en viktig faktor i detta avseende. Förnybar energiproduktion och kraftvärme gör att konsumenterna kan bli producenter, vilket kommissionen konstaterar i sitt förslag.

3.5 Det är viktigt att poängtera att idén om "göra konsumenterna till aktiva deltagare" syftar på alla sorters konsumenter, även industrin och näringslivet som konsumenter, som kan göra betydande kostnadsbesparingar genom att investera i decentraliserad produktionsteknik som är avsedd för egenförbrukning. Att aktivera konsumenterna kommer därmed inte bara att leda till mer likvida elmarknader, utan även till fler ekonomiska incitament. Både små och stora företag kan dra nytta av konkurrensfördelar, ett mervärde kommer att skapas på lokal nivå och nya arbetstillfällen kan stimuleras. Å andra sidan har många privata hushåll inte de finansiella medel som behövs för att bli prosumenter. Konsumentvänliga lån och aktivt stöd av kommuner och regioner kan bidra i detta avseende.

3.6 Det finns dock tre faktorer som hindrar konsumenter från att bli aktiva.

3.6.1 För det första internaliseras nästan inga externa kostnader för kolkraftverk och kärnkraftverk. Bland dessa kostnader bör hälsoskador och skador orsakade av klimatförändringar beaktas särskilt. Att dessa kostnader inte internaliseras innebär en avsevärd konkurrensnackdel för förnybara energikällor, som inte orsakar några jämförbara externa effekter. Med tanke på att det framför allt är förnybar energi som ger konsumenterna möjlighet att bli mer aktiva måste vi dra slutsatsen att konsumenternas begränsade deltagande är politiskt önskvärt, eller i alla fall något som villigt accepteras. I vinterpaketet finns inga försök till att åtgärda denna snedvridning på marknaden. Snedvridningen är ännu större eftersom det faktum att externa kostnader inte internaliseras för konventionell el ökar behovet av att kraftigt subventionera förnybar energi.

3.6.2 Det finns ytterligare en anledning till att decentraliserad teknik som förnybar energi och kraftvärmeanläggningar missgynnas ur systemperspektiv jämfört med konventionella kraftverk. Grossistmarknadernas nuvarande utformning gynnar storskaliga produktionsenheter. Eftersom den genomsnittliga anläggningen för produktion av förnybar energi och kraftvärme är betydligt småskaligare och därmed inte erbjuder de nödvändiga stordriftsfördelarna drabbas den av en konkurrensnackel.

3.6.3 Slutligen gör rättsliga begränsningar, administrativa bestämmelser, licensieringskrav och byråkratiska krav det omöjligt för många mindre aktörer att få tillgång till energimarknaden. Detta påverkar både privata hushåll och näringslivet och till och med industrin i egenskap av konsumenter.

3.7 Med politisk vilja skulle dessa tre brister på den befintliga elmarknaden kunna åtgärdas omedelbart. EESK befarar dock att de respektive bestämmelser som kommissionen föreslår inte är tillräckligt tydliga.

3.8 Om man vill undanröja den snedvridning av marknaden till fördel för konventionell elproduktion som beskrivs i punkt 3.6.1 krävs åtminstone korrekt beskattning av koldioxidutsläpp, vilket är ett av de mest iögonenfallande problemen i samband med de ovan nämnda externa kostnaderna. EESK har flera gånger efterlyst detta⁽⁵⁾.

⁽⁴⁾ Ännu inte offentliggjort i EUT.

⁽⁵⁾ EUT C 82, 3.3.2016, s. 13.

3.9 Elmarknaden bör öppnas för mer decentraliserade strukturer, särskilt vad avser handel, för att kompensera för de nackdelar som nämns i punkterna 3.6.2 och 3.6.3.

3.10 En decentralisering får inte innebära att det europeiska elsystemet fragmenteras. Det är i grunden riktigt att som kommissionen förutsätta att man fritt ska få föra över el dit där den bäst behövs. Det krävs emellertid stora investeringar för att förbättra sammanlänknings- och direkta transaktioner mellan elproducenter och konsumenterna, samt stärkt balanseringsansvar, såsom föreslagits av kommissionen, är viktiga verktyg som bidrar till försörjningstrygghet.

3.11 Efterfrågestyrd elproduktion (även med stöd av flexibilerings- och balanseringsalternativ som batterilagring, kraft-till-värme, kraft-till-gas och fordon-till-nätet) är den bästa strategin för att maximalt hålla nere kostnaderna för nätutbyggnaden. Det är därför som prosumention, direkta transaktioner mellan elproducenter och konsumenterna, samt stärkt balanseringsansvar, såsom föreslagits av kommissionen, är viktiga verktyg som bidrar till försörjningstrygghet.

3.12 Europeiska kommissionens förslag återspeglar överlag dessa mekanismer. EESK stöder denna strategi som i synnerhet kommer att ha en positiv inverkan på underutvecklade elmarknader som är starkt överreglerade i vissa medlemsstater.

3.13 I detta sammanhang bortser man i kommissionens förslag emellertid till stor del från den potential som digitalisering innebär. Digitalisering gör det möjligt att elektroniskt registrera uppgifter om konsumtion och produktion på detaljnivå, ner till minsta enhet (dvs. enskilda kilowatt). Att registrera specifika och individuella konsumentprofiler med hjälp av smarta mätare (och så småningom via sakernas internet) i samverkan med energiproduktionens olika deltagare ger alla konsumenterna en konkret möjlighet att själva ta ansvar för sin balansering. Utbildning och fortbildning är viktigt för att så många konsumenterna som möjligt ska kunna fullgöra denna roll och för att man därigenom ska kunna undanröja den strukturella nackdelen (dvs. begränsad marknadslikviditet) för decentraliserade handelsformer, såsom "peer-to-peer"-transaktioner.

3.14 Som ett första steg bör bestämmelserna avseende elbalansering (artiklarna 4 och 5 i förslaget till förordning COM(2016) 861 final) anpassas så att energimåttenheter kan registreras med hög tidsprecision. Man bör skapa särskilda kortfristiga marknader för handel med dessa små energikvantiteter. Artiklarna 6 och 7 i förslaget till förordning COM(2016) 861 final bör ändras i enlighet med detta.

3.15 Tyvärr har kommissionen inte lagt fram några initiativ i detta avseende. I stället står det i artikel 3 i förslaget till förordning COM(2016) 861 final att konsumenternas och småföretagens deltagande på marknaden ska möjliggöras genom aggregering. Aggregatorer berättigas huvudsakligen av portföljefekter och transaktionskostnader. Dessa skulle emellertid försvinna om elhandeln decentraliserades. Då skulle elkonsumenterna och småföretagen ha möjlighet att delta fullt ut och direkt på elmarknaden, om de vill spela en aktiv roll och är i stånd att göra detta. Det är talande att Europeiska kommissionen inte hänvisar till handel med el när man talar om "lika villkor" i artikel 3.1 i.

3.16 Mot denna bakgrund verkar direkta transaktioner mellan producenter och konsumenterna vara särskilt ekonomiskt lovande eftersom de genom en enda prissignal kan återspegla flera olika priskomponenter som – till skillnad från den rådande situationen i många medlemsstater – huvudsakligen formas av marknaden. Exempelvis kan prissignalen för direkta transaktioner återspegla en mängd faktorer, bland annat följande:

- Ett schablonmässigt bidrag till finansieringen av nätinfrastrukturen.
- Ett dynamiskt, transaktionsspecifikt bidrag som återspeglar användningen av de tilläggstjänster som krävs för den specifika transaktionen i elnätet.
- En kapacitetspremie för finansiering av anläggningar för produktion, lagring och omvandling av el som kan förhandlas fram mellan deltagarna i transaktionen.

3.17 Affärsmodeller för decentraliserad elhandel utarbetas inte bara i vissa medlemsstater (exempelvis i Nederländerna och Estland); faktum är att det finns mycket ambitiösa modeller som redan används på flera marknader utanför Europa, t. ex. i USA och Australien. Detta är helt klart en global trend. Europa kan endast dra största möjliga fördel av sina exportmöjligheter på globala energimarknader om europeiska företag tar fram övertygande modeller för decentraliserad och digitaliserad elhandel. Europeiska unionen bör dock ge sina företag möjligheten att inledningsvis införa dessa modeller på sina inhemska marknader.

4. Särskilda kommentarer till vissa aspekter av förslaget till direktiv COM(2016) 864 final samt förslagen till förordning COM(2016) 861 final, COM(2016) 862 final och COM(2016) 863 final

4.1 EESK välkomnar Europeiska kommissionens tydliga ställningstagande för utfasning av fossila bränslen på elmarknaden. Mot bakgrund av de argument som framförs i punkt 3.6 leder emellertid begränsningen av prioriterad inmatning, som anges i artikel 11 i förslaget till förordning COM(2016) 861 final, till att det blir svårare att nå detta mål, åtminstone så länge de externa kostnaderna för konventionell elproduktion inte internaliseras fullständigt. Även om det i princip är riktigt att fastställa teknikneutralitet som en grundläggande regel för hantering av inmatning så kräver detta likvärdiga förutsättningar. Eftersom man inte internaliserar de externa kostnaderna för konventionell elproduktion råder det inte likvärdiga förutsättningar. Innan man försöker att begränsa den prioriterade inmatningen betydligt i enlighet med kommissionens förslag måste de externa kostnaderna internaliseras fullständigt.

4.2 Därför bör man under en begränsad period föreskriva att prioriterad inmatning ska behållas i samtliga medlemsstater med en andel förnybar energi som understiger 15 %. Medlemsstater med en högre andel bör lämna in en motsvarande ram för inmatning till Europeiska kommissionen för bedömning. Denna ram för inmatning bör inte snedvrída mekanismen på den fria marknaden för koldioxidsnåla och kostnadseffektiva flexibileringsalternativ. Europeiska kommissionen bör granska denna ram för att bedöma huruvida den kan utgöra ett stöd för utfasning av fossila bränslen.

4.3 För en harmoniserad politik bör de minimivärden som anges i artikel 11.3 i förslaget till förordning COM(2016) 861 final i alla händelser ersättas av de respektive siffror som anges (punkterna 125 och 127 i riktlinjer för statligt stöd till miljöskydd och energi⁽⁶⁾) för att se till att små marknadsaktörer fortsätter att ha möjlighet till rättvis konkurrens.

4.4 Bestämmelserna om omdirigering och inskränkning enligt artikel 12 i förslaget till förordning COM(2016) 861 final utgör ett ytterligare hinder för målet att fasa ut fossila bränslen. Eftersom i synnerhet kolkraftverk har relativt höga kostnader i samband med igångsättning och stängning kommer operatörer för sådana kraftverk att kalkylera in dessa kostnader i sina priser för omdirigering. Vind- och solenergianläggningar har inte samma kostnader. Det innebär att vind- och solenergianläggningar oftare kopplas bort från nätet, vilket innebär ett bakslag för Europa när det gäller utfasning av fossila bränslen. Därför bör marknadsbaserad omdirigering begränsas till icke förnybara energikällor.

4.5 EESK ställer sig bakom Europeiska kommissionens åsikt att snedvridning av marknaden ska undvikas i konsumenternas intresse. EESK uppmanar Europeiska kommissionen att göra mer för att motverka befintlig och framtida snedvridning av marknaden. Kapacitetsmekanismer för konventionella kraftverk, som föreskrivs i förslaget till förordning COM(2016) 861 final, kan leda till fler allvarliga snedvridningar av marknaden, vilket Europeiska kommissionen själv medger. Kapacitetsmekanismer måste därför betraktas som ett sista alternativ för att säkra försörjningstryggheten och som en kortsiktig lösning. Det finns ett akut behov av mycket tydligare bestämmelser för när kapacitetsmekanismer ska tillåtas.

4.6 Man måste komma ihåg att förnybar el från intermittenta energikällor (vind och solstrålning) som sådan helt enkelt inte kan ingå i kapacitetsmekanismer och inte heller handlas på terminsmarknader. Även om det därför är rätt att stärka dagen före- och intradagshandel innebär sol- och vindenergens särskilda kostnadsstruktur (helt utan marginalkostnader) att detta inte kommer att leda till refinansiering av investeringar och förnybar energi. Det måste bli möjligt att handla med el från förnybara energikällor på terminsmarknader. Det enda tänkbara alternativet för att uppnå detta mål är om förnybar energi kopplas till balanserings- och flexibileringsalternativ. I likhet med batterilagring inbegriper detta huvudsakligen tekniska alternativ såsom kraft-till-värme och kraft-till-gas⁽⁷⁾.

⁽⁶⁾ EUT C 200, 28.6.2014, s. 1.

⁽⁷⁾ EUT C 82, 3.3.2016, s. 13.

4.7 Det finns dock betydande rättsliga hinder på medlemsstatsnivå och till följd av detta finns det för närvarande inga affärsmodeller för balanseringsprodukter. I rättsakterna om marknads utformning erbjuds inga lösningar i detta avseende. Ett tillägg bör åtminstone göras till artikel 3.1 f i förslaget till förordning COM(2016) 861 final om att marknadsreglerna och ramen för inmatning som ska fastställas av medlemsstaterna bör utgöra incitament för användning av flexibiliseringsalternativ. Detta kan också bidra till att man får bukt med eller undviker flaskhalsar.

4.8 Mot denna bakgrund efterlyser EESK att man fastställer tydliga prioriteringar. Det bör endast vara möjligt att använda kapacitetsmekanismer för konventionella kraftverk om medlemsstaterna kan visa att flaskhalsar i kapaciteten inte går att åtgärda genom att man balanserar el från förnybara energikällor med hjälp av flexibiliseringsalternativ. Denna skyldighet bör införas i artikel 8 i förslaget till direktiv COM(2016) 864 final, och artikel 14 i förslaget till förordning COM(2016) 861 final bör ändras i enlighet med detta.

4.9 Sådana balanseringssystem har ytterligare två fördelar. Eftersom de gör det möjligt att handla med el från förnybara energikällor på terminsmarknader är de för närvarande det enda alternativet som lovar att investeringar i anläggningar för förnybar energi kan refinansieras på marknaden. Dessutom är de lokalt inriktade och drar nytta av det faktum att förnybar energi finns att tillgå praktiskt taget överallt (se punkt 3.2) och därmed ökar det lokala mervärdet av förnybar energi.

4.10 Decentraliserad elproduktion kan avlasta nätet om rätt marknadsbaserade incitament finns tillgängliga. Det är emellertid inte fallet. Beräkningen av nätavgifter (artikel 16 i COM(2016) 861 final) bör åtminstone ändras så att den uppmuntrar till en produktion nära konsumenterna som återspeglar den faktiska förbrukningen. I allmänhet kan särskilda nätkostnader för enskilda produktions- och konsumtionstransaktioner fastställas med hjälp av smarta mätare; principen att återspegla den faktiska användningen tyder på att de bör utgöra grunden för beräkningen av nätavgifter.

4.11 Elproduktion som anpassas till konsumtionen underlättas även av exakta priszoner. EESK stöder därför till fullo den syn på frågan som anges i skäl 14 och artikel 13 i förslaget till direktiv COM(2016) 864 final. Men om uppmaningen i punkt 4.10 inte genomförs skulle den effektivitet som vinnas tack vare mer exakta priszoner kunna motverkas och gå förlorad på grund av att nätavgifter fastställs på ett sätt som inte återspeglar den faktiska användningen. Ett europeiskt riktmärke för energibesiktning som stärker prissignalerna skulle vara till ytterligare hjälp.

4.12 Man bör inte felaktigt betrakta exakta priszoner som ett sätt att vända ryggen till behovet av ett väl sammanlänkat europeiskt nät, vilket är det bästa sättet att uppnå hög försörjningstrygghet på ett kostnadseffektivt vis.

4.13 Såsom påpekats i punkt 3.14 är det viktigt att möjliggöra elhandel för konsumenter och prosumenter om man vill ha fullt deltagande på energimarknaden. Artikel 3 i förslaget till direktiv COM(2016) 864 final bör därför förtydligas. Konsumentdeltagande, som i artikel 3.1 begränsas till produktion, lagring och elektromobilitet, måste också inbegripa elhandel. I artikel 3.2 bör hinder för marknadsinträde definieras tydligare. I enlighet med punkt 3.6.3 i detta yttrande omfattar dessa hinder huvudsakligen stordriftsfördelar och administrativa hinder.

4.14 Ett sätt att minska dessa hinder är att medlemsstaterna upprättar särskilda handelsstrukturer för mindre producenter, konsumenter och prosumenter. Byrån för samarbete mellan energitillsynsmyndigheter bör ansvara för att övervaka att detta krav genomförs. Dessutom skulle förenklade redovisningsregler för små sammanslutningar för konsumenter och producenter kunna införas i artikel 4 i förslaget till förordning COM(2016) 861 final. Avslutningsvis bör ordet "sälja" bytas ut mot "handla med" i artikel 15.1 a i förslaget till direktiv COM(2016) 864 final.

4.15 I fråga om energifattigdom (skäl 14 och artikel 5 i förslaget till direktiv COM(2016) 864 final och artiklarna 28 och 29 i förslaget till förordning COM(2016) 861 final) har EESK flera gånger påpekat att det är frågan om energifattigdom som måste lösas och att framtida politiska åtgärder för ett koldioxidsnålt samhälle måste beakta detta problem. Därför stöder EESK den ståndpunkt som kommittén har uttalat i sitt tidigare yttrande i detta ärende ⁽⁸⁾. I detta avseende stöder EESK även kommissionens ståndpunkt och särskilda förslag. EESK framhåller dock den ståndpunkt som slås fast i tidigare yttranden ⁽⁹⁾, det vill säga att förnybar energi och i synnerhet prosumtion i vissa fall kan vara en hållbar metod för att förhindra varaktig energifattigdom om offentliga lån och bättre tillgång till kapital med hjälp av lokala myndigheter, såsom regioner eller kommuner, eller privata aktörer som icke-statliga organisationer, säkerställs för sårbara konsumenter. Vikten av bestämmelserna om aktiva konsumenter och lokala energisamhällen som anges i artiklarna 15 och 16 i förslaget till direktiv COM(2016) 864 final bör även beaktas mot bakgrund av detta. Prosumtion som ett möjligt sätt att undvika energifattigdom bör särskilt omnämnas i artikel 5.2 i förslaget till direktiv COM(2016) 864 final.

4.16 Gällande konsumenternas rättigheter: EESK välkomnar att konsumentinflytande och konsumentskydd har fått ett eget kapitel i förslaget till direktiv COM(2016) 864 final. Artikel 10 bör också uttryckligen slå fast att konsumenter måste ha rätt att ange särskilda preferenser i fråga om sin elförsörjning och att säkerställa att sådana preferenser respekteras. Man bör göra ett tillägg till artikel 15.1 b som fastställer att nätavgifter måste vara specifika så att konsumenter endast kan debiteras specifika nätkostnader som uppstått till följd av deras individuella handlingar, dvs. till följd av elproduktion, ellagring, elförbrukning eller elhandel. Systemet för nätavgifter bör också uppmuntra verksamhet som är "nätvänlig", såsom belastningsskifte, egenförbrukning eller lagring. Medlemsstaterna måste visa hur denna beräkning av nätavgifter baserat på faktisk användning ska gå till. I detta sammanhang är förutsägbarhet viktigt för konsumenterna när de ska investera.

4.17 EESK välkomnar att artikel 16 i förslaget till direktiv COM(2016) 864 final definierar lokala energisamhällen och beviljar dem motsvarande rättigheter. Detta efterlyste kommittén i sitt yttrande "Prosumentenergi och prosumentkraftskooperativ" ⁽¹⁰⁾. Med detta sagt måste de avgifter som avses i artikel 16.1 d återspegla den faktiska användningen, alltså enligt samma princip som anges i punkt 4.16 i detta yttrande avseende artikel 15 i förslaget till direktiv COM(2016) 864 final.

4.18 Även om EESK ställer sig bakom att energisamhällen ska ha rätt att driva egna nät anser EESK att energisamhällen också ska ha rätt att fungera som basleverantörer. I dessa fall ska de omfattas av alla motsvarande skyldigheter.

4.19 Artiklarna 15 och 16 i förslaget till direktiv COM(2016) 864 final förtjänar en varning: för att göra konsumenterna mer aktiva och för att skapa lokala energisamhällen krävs det att man använder sig av förnybar energi. Om de problem som beskrivs i punkt 3.6 och bristerna i förslaget om förnybar energi ⁽¹¹⁾ inte avhjälpas kommer processen med att göra konsumenterna mer aktiva, liksom med lokala energisamhällen, att försvagas avsevärt och till och med sättas på spel.

4.20 Gällande uppgifter från smarta mätare: som framgår av punkt 3.13 i detta yttrande utgör digitaliseringen en mycket viktig möjlighet. Samtidigt innebär den vissa risker i fråga om dataskydd och datasäkerhet. EESK välkomnar att Europeiska kommissionen tar upp detta i artiklarna 19–23 i förslaget till direktiv COM(2016) 864 final.

4.21 EESK uppskattar att kommissionen tillmäter effektivt skydd av uppgifter som tas fram genom smarta mätare tillbörlig betydelse och att EU-standarden för dataskydd ska omfatta elförbrukningsrelaterade uppgifter. Man har emellertid bortsett från datahantering, äganderätt till data och öppna data. I artikel 23 bör det därför garanteras att uppgifterna (utan att det påverkar tillämpningen av dataskydd och personlig integritet) ska göras tillgängliga för alla berörda parter i anonymiserad och tillräckligt aggregerad form. Om man vill utnyttja hela potentialen i digitaliseringen behövs utbildning för att komma till rätta med digital analfabetism och utestängning av konsumenter.

⁽⁸⁾ EUT C 341, 21.11.2013, s. 21.

⁽⁹⁾ EUT C 198, 10.7.2013, s. 1, EUT C 34, 2.2.2017, s. 44, EUT C 82, 3.3.2016, s. 13.

⁽¹⁰⁾ EUT C 34, 2.2.2017, s. 44.

⁽¹¹⁾ Se även yttrandet TEN/622 "Översyn av direktivet om förnybar energi" (ännu inte offentliggjort i EUT).

4.22 Gällande nätoperatörernas roll: Decentralisering innebär i allmänhet att distributionsnäten, liksom sammanlänkningsnäten av de nationella näten, kommer att få ökad strategisk betydelse. Det har avgörande betydelse att medlemsstaterna tar fram en ram som ger nätoperatörer ändamålsenliga och effektiva incitament att investera i en förbättring av de europeiska elnäten. Detta kommer också att stimulera den ekonomiska tillväxten och skapa nya arbetstillfällen. Mot denna bakgrund stöder EESK kommissionens förslag att stärka befogenheterna för Europeiska unionens byrå för samarbete mellan energitillsynsmyndigheter, som bör övervaka nationell politik i detta hänseende.

4.23 Artiklarna 32, 33 och 36 i förslaget till direktiv COM(2016) 864 final ger de systemansvariga för distributionssystemen villkorliga rättigheter i fråga om flexibileringsalternativ och laddningsstationer för elbilar. Även om kommittén ställer sig positiv till snabba framsteg vad gäller flexibilitet, elektromobilitet och marknadsspridningen av lagringsanläggningar är det viktigt att kommissionens förslag om att ge oberoende marknadsaktörer företräde genomförs i praktiken och respekteras av de systemansvariga för distributionssystemen och de nationella tillsynsmyndigheterna. Detsamma gäller för drift av lagringsanläggningar av systemansvariga för överföringssystem (artikel 54 i förslaget till direktiv COM(2016) 864 final).

4.24 Inrättandet av EU-enheten för systemansvariga för distributionssystem (EU DSO-enheten), som fastställs i artikel 50 i förslaget till förordning COM(2016) 861 final, bör inte leda till att nätföreskrifter fastställs på ett oberoende vis, eftersom detta ytterligare kommer att stärka det potentiella marknadsinflytandet för de systemansvariga för distributionssystemen. Befogenheterna att utforma en lämplig ram bör tilldelas Byrån för samarbete mellan energitillsynsmyndigheter, och de nationella tillsynsmyndigheterna bör stärkas i detta avseende.

Bryssel den 31 maj 2017.

Georges DASSIS
*Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande*
